

यशवंतराव
चव्हाण
महाराष्ट्र
मुक्त विद्यापीठ

EDU 423

लिंग, शाळा आणि समाज

लिंग, शाळा आणि समाज

लेखक : प्रा. युवराज पवार, डॉ. नवनाथ इंदलकर, डॉ. संजय निंबाळकर, श्री. सचिन पोरे, श्रीमती ज्योती लष्करी, डॉ. विजया पाटील, डॉ. सोनुने एस. एस., डॉ. कविता साळुंके, डॉ. संगिता बिहाडे, डॉ. निलिमा मोरे, डॉ. विजया दहिवेलकर, डॉ. प्रतिभा देसाई

घटक १ :	लिंग समभाव व प्रश्नांवरील उपाय	१
घटक २ :	लिंग आणि शालेय शिक्षण	२९
घटक ३ :	समाजविकासात शिक्षकाची भूमिका	७६

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

कुलगुरु : प्रा. (डॉ.) ई. वायुनंदन

संचालक : डॉ. कविता साळुंके (I/C)

शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा परिषद सदस्य

डॉ. कविता साळुंके

प्र. संचालक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

प्राचार्य डॉ. आर. बी. मानेकर
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय
अकोल

डॉ. हेमंत राजगुरू
सहयोगी प्राध्यापक, शैक्षणिक सेवा विभाग
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

प्रा. विजयकुमार पाईकराव
सहयोगी प्राध्यापक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

प्राचार्य विजय जवळेकर
अध्यापक महाविद्यालय
मुंबई

प्राचार्य चंद्रकांत बोरसे
अध्यापक महाविद्यालय
नाशिक

प्राचार्य उर्मिला धूत
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय
परभणी

डॉ. सुरेश पाटील
प्र. संचालक, मूल्यमापन विभाग
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

डॉ. डी. डी. पवार
सहायक प्राध्यापक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

डॉ. जयदीप निकम
प्र. संचालक, आरोग्य विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

डॉ. विजया पाटील

सहयोगी प्राध्यापक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

श्री. एस. व्ही. चौधरी
माजी संचालक, झो
दिल्ली

प्रा. माधव पळशीकर
सहयोगी प्राध्यापक, संगणकशास्त्र विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

डॉ. संजीवनी महाले
सहयोगी प्राध्यापक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

डॉ. एस. एस. सोनुने

सहायक प्राध्यापक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

तज्ज्ञ सल्लागार समिती

डॉ. कविता साळुंके

प्र. संचालक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

माजी प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे
अकोला

डॉ. नीलिमा सप्रे
सेवानिवृत्त प्राध्यापक, कोल्हापूर

प्राचार्य चंद्रकांत बोरसे
नाशिक

डॉ. चित्रा सोहनी
सेवानिवृत्त प्राध्यापक, पुणे

प्राचार्य वनिता काळे
अकोला

डॉ. संजीवनी महाले

सहयोगी प्राध्यापक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

डॉ. पी. आर. गायकवाड
औरंगाबाद

डॉ. मीना कुटे
मुंबई

डॉ. गजानन गुल्हाणे
शिक्षणशास्त्र विभाग, अमरावती

डॉ. ह. ना. जगताप
सोलापूर

डॉ. संजीव सोनवणे
शिक्षणशास्त्र विभाग, पुणे

डॉ. वैजयंता पाटील

शिक्षणशास्त्र विभाग, नांदेड

डॉ. सुनीता मगरे
मुंबई

डॉ. अनंत जोशी
माजी संचालक, नाशिक

डॉ. ए. आर. राणे
जळगाव

डॉ. रेखा टोपकर
सांगली

डॉ. पद्मिनी एम.
शिक्षणशास्त्र विभाग, कोल्हापूर

पाठ्यक्रम विकसन समिती

डॉ. कविता साळुंके
नाशिक

डॉ. सी. डी. महाले
अकोला

डॉ. नलिनी पाटील
पुणे

डॉ. विजया दहिबेलकर
धुळे

डॉ. संध्या सामुद्रे
अकोला

प्रा. विजयकुमार पाईकराव
नाशिक

श्रीमती ज्योती आर. लष्करी
नाशिक

डॉ. संजीवनी महाले
नाशिक

डॉ. के. एम. चव्हाण
नाशिक

डॉ. पी. एस. देसाई
गारगोटी

प्रा. अंजली ठाकूर
अमरावती

डॉ. नलिमा अरविंद मोरे
मुंबई

डॉ. एस. एस. सोनुने
नाशिक

डॉ. रेखा टोपकर
सांगली

डॉ. कुसुम चौधरी
मुंबई

डॉ. ए. जी. वातकर
अकोला

डॉ. विजया पाटील
नाशिक

डॉ. डी. डी. पवार
नाशिक

श्री. सचिन अशोक पोरे
नाशिक

लेखन समिती

प्रा. युवराज पवार
सांगली

डॉ. नवनाथ इंदलकर
सांगली

डॉ. संजय निंबाळकर
ठाणे

श्री. सचिन पोरे
नाशिक

श्रीमती ज्योती लष्करी
नाशिक

डॉ. विजया पाटील
नाशिक

डॉ. एस. एस. सोनुने
नाशिक

डॉ. डी. डी. पवार
नाशिक

डॉ. कविता साळुंके
नाशिक

डॉ. संगीता बिहाड
अमरावती

डॉ. निलिमा मोरे
अकोला

डॉ. विजया दहिबेलकर
धुळे

डॉ. प्रतिभा देसाई
गारगोटी

संपादन समिती (आशय, भाषा व अनुदेशन)

डॉ. अनंत जोशी
माजी संचालक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

डॉ. कविता साळुंके
प्र.संचालक, व संयोजक शिक्षणशास्त्र
विद्याशाखा
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

डॉ. शांताराम बुटे
सेवानिवृत्त प्राचार्य
अकोला

निर्मिती

श्री. आनंद यादव
व्यवस्थापक, ग्रंथनिर्मिती केंद्र
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक ४२२ २२२

© 2020, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

□ प्रथम प्रकाशन : जुलै 2020

□ प्रकाशन क्रमांक :

□ अक्षरजुळणी : अँकोसिस, नाशिक - 10

□ मुद्रक :

□ प्रकाशक : डॉ. दिनेश भोंडे, कुलसचिव, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक ४२२ २२२

घटक १ : लिंगसमभाव व प्रश्नांवरील उपाय

अनुक्रमणिका

- १.० उद्दिष्टे
- १.१ प्रास्ताविक
- १.२ विषय-विवेचन
 - १.२.१ लिंग संकल्पना
 - १.२.२ लिंगभाव संकल्पना
 - १.२.३ लिंगभाव समानता संकल्पना
 - १.२.४ लिंगभाव पक्षपात संकल्पना
 - १.२.५ पितृसत्ताक पद्धती
 - १.२.६ पुरुषवाद संकल्पना
 - १.२.७ स्त्रीवाद संकल्पना
 - १.२.८ स्त्री-सबलीकरण
 - १.२.९ स्त्री-भ्रूणहत्या
 - १.२.१० लैंगिक समस्यांवरील उपाययोजना
- १.३ सारांश
- १.४ पारिभाषिक शब्द, शब्दार्थ
- १.५ क्षेत्रीय कार्य
- १.६ संदर्भ ग्रंथसूची

१.० उद्दिष्टे

या घटकाच्या अभ्यासानंतर तुम्ही पुढील गोष्टी करू शकाल.

- ★ लिंग समभाव ही संकल्पना विविध अंगाने स्पष्ट करू शकाल.
- ★ विद्यार्थ्यांत लिंगभावसंदर्भातील समस्यांची जाणीव निर्माण करू शकाल.
- ★ लिंग समभाव रुजवणुकीसाठी विविध उपाययोजनांची कार्यवाही करू शकाल.